

stare boljšati; kakor pa je hvale vredno ime, ravno tako se tudi dobro spleča to, in več dobička ima, kdor staro pomladi, kakor kdor čaka starosti mladine.

Po „Pomoni“ K.

Kako je nekdo živino ozdravljaj.

V zgodovinskih bukvah beremo, da so v starih časih stare babice na germadah žgali, češ, da so copernice. Tacih neumnost ni sicer dandanašnji več slišati; vendar vraža, da so copernice še, je med priprostim ljudstvom večidel tako ukoreninjena, da bi si najmodrejši človek zastonj prizadeval, jo marsikomu iz glave izbiti. Poznam moža, ki ima že več let bolno nogo; ali kaj mislite, od kod, on misli, da je dobil to bolezen? — Imel je ženo, ki mu je umerla; po njeni smerti se je imel zopet oženiti. Soseba njegova je imela več hčer, in hotla je, da bi bil on eno vzel. Ker je pa ni hotel, misli, mu je starka „naredila“, da je na nogi bolan, in da je več sozdraviti ne more. Ali ni to neumna misel? Pa še več tacih izgledov bi lahko povedal.

Ravno tako neumno, kakor vera na copernice, je pa tudi, če kdo misli, da nekteri človek z malo besedami ali s kako drugo sleparijo kako reč storiti more. Najdejo se namreč sémtertjé ljudje, ki se vsake baže reči domišljujejo, da bi si le na kako vižo kaj pridobili. Posebno radi se taki tudi pečajo z zdravilstvom. Le žalibog! da je dosti tacih, ki jim verjamejo in jim še celó dobro plačajo.

Sledeča resnična dogodba nam pové, kako se taki sleparji obnašajo, kako modro govorijo, in kakošne so njih zdravila; pokaže nam pa tudi, kako neumno in slepo je priprosto ljudstvo, da jim kaj tacega verjame.

Ni še minulo leto in dan, kar je nekod na Dolenskem hodil mož, ki je živino „cajtal.“ Pripovedovali so, da je nekdo, ki je imel bolne konje, več kot šest ur deleč po-nj šel. Oglasil se je bil pri več hišah; vendar ne vém, kako se je pri vsaki obnašal; zadosti bo, če le nekoliko povém.

Da bi se bil bolj mogočnega pokazal, je že berž, ko je h kaki hiši prišel, povedal, da imajo živino ali svinje bolne. Ali kaj bi tega ne bil vedil, ker je povsod poprej popraševal, kje je kaj bolne živine. Kader je do kake hiše prišel, je hitro hlev povohal in začel z glavo majati, in če mu je kdo rekel, da svinje niso bolne, je djal: „Nikar mi tega ne pravite, jez že poznam; bolezen je notranja, ki je vi ne poznate.“ S takimi in enakimi besedami je nektere opeharil, da so mu verjéli, če so tudi svinje zdrave bile.

K neki hiši pridši reče: „Dobro srečo!“ „Bog daj!“ mu odgovorijo. „Vendar, pravi dalje, kakor vidim, niste preveč srečni, ker imate bolne svinje.“ „Kako pa veste, ga vprašajo, da imamo bolne svinje?“ „Tega mi ni treba praviti, odgovori on, berž sem vedil, ko sem blizo vas prišel.“ Dalje je povedal, da zná dobro zdraviti živino in ljudi, in da za majhne denarje on svinjam vsako bolezen odpravi. Radi so zaslišali taki glas in še lepo prosili so ga, da bi hotel to dobroto jim storiti. Ali poslušajte! kako je sedaj svinje zdravil. Rekel si je prinesiti kozarec vode; to je trikrat z roko prekrižal, in potem je pihnil v njo. Zatem je ukazal, da naj se voda zlije v svinjak. Zadnjič je slepar še vprašal: „Ali hočete, da martram tistega, ki je bolezen svinjam naredil? (!) Ko ga je gospodar vprašal, koliko mu mora dati, je odgovoril: „En goldinar je dosti; — če pa hočete, da se bolezen od svinj na živino ne spravi, morate dati dva.“

V tem pride v to hišo sosed, ki je imel kravo bolno. Ko vrač to zvé, se mu berž ponudi, jo ozdraviti. Ukaže mu nekoliko perstí prinesiti iz kravjega hleva, da bi spoznal, kakošno bolezen ima krava. Ko mu sosed perstí prinese, jo nekoliko povoha in nekaj besedi zagodernja. Za

plačilo mu je mogel biti goldinar. Zraven se je pa povsod še dobro najedel in vina napil.

Tako si je bil, kakor sem slišal, v malo dnéh nabral čez 20 gold., zraven je dobro jedel in pil, in potem šel na svoj dom. Ni se čuditi, da je dosti tacih sleparjev, ker jim tako dobro gré; — čuditi pa se je, da more kdo tako slep in neumen biti, da takim kaj verjame! Pravi zdravniki se morajo veliko let učiti, preden si s težkim trudom naberó vednost za zdravilstvo, in s to vednostjo morejo še le začeti svoje skušnje. Po tem pa tudi ne morejo zdraviti brez zdravil. Kako pa bo tak potepúh pregnal bolezen samo z besedami, ali pa, če kozarec vode, v katero je pihnil svojo smerdljivo sapo, v svinjak verže! Kako bo bolezen spoznal iz perstí! Kdor le enmalo več more misliti, kakor je od nosa do brade, lahko vidi, kako neumna in smešna je taka sleparija! Potlej pa goljuf še vpraša: Ali hočete, da ga martram? Kako bi pač bilo na svetu, ko bi taki postopači za 2 goldinarja čudeže delali! — Pa kaj bi še več trobil, ker vém, da vseh ljudi ne morem prevériti. Dasiravno se je pozneje več kmetov spametovalo, da je bil uni zdravnik velik slepar, ki jih je opeharil za goldinar in še za več, jih je vendar še nekoliko, ki se s pametjó kregajo in ga čislajo in občudujejo, in ga še želijo. Vse, kar bi kdo takim o tem povedati hotel, bi bilo le bob v steno. Zato družega ne rečem, kakor: Bog daj norcom pamet! A. Umk.

Napáke slovenskega pisanja.

Spisal Fr. Levstik.

(Dalje.)

Vidimo, da v te sostave se posebno rada jemljeta glagola: „nositi“ in „dati“; dalje, ako se končava korenika na samoglasnico, da se deva med-njo in med prilepek časi: „v“ (vodopivec), časi: „t“ (pravdodaten), časi: „j“ (blagodejen).

b) Ime z glagolovo koreniko v prilog, meni je samo znano: „ritopaš“, pa tudi: „ritopašen“ (človek) = ein schwelger (Lašč.)

c) Prilog z glagolovo koreniko v prilog, in sicer:

α) Brezi prilepka, na pr.: „stermogled (Lašč.), gerdogled, slabovid = schlecht sehend (Lašč.), zloguk“ = übles redend (srb.); pa le-ta beseda je zdaj uže ime, ter znači = unglücksprofet.

Pri nekterih te verste tudi ni prvotnih sostav, na pr. „tihotapec = schleicher, gostosevci = die plejaden, živopisec“ = málar (rus.)

β) S prilepkom: „n“, kakor: „malojeden = wenig essend (Lašč.), malopriden,* radodaven**“ = freigebig (Lašč.), sladkosnéden = naschhaft, blagoglasen.“

Namesti priloga se jemlje tudi zaime: „sam“ z glagolovo koreniko v prilog, pa tudi v ime; časi ima prilepek, časi ga nima, na pr. „samohran = sich selbst während (srb.), samopaš, tudi: samopašen = zügellos (Lašč.), samorašč (na Dolenskem), pa tudi: samorastov = urwüchsig (Lašč.), Samotež = allein ziehend (iz: sam in teg-nem), samogolten = gefrässig (Lašč.), samouk, samostan, Samorod (staročesko osebito ime), Samobor, samokres, samostrel, Samokov, menda: eisenhammer? (mestno ime v Bulgarii), Samojed“ (narodovo ime; kaj znači prav za prav?)

Pri nekterih te verste tudi ni prvotnih sostav, ampak še le iz njih narejene besede imamo, na pr.: „samosevec = kar se samo zaseje (posebno krompir),

*) „Prid-en“ je korenika, vzeta glagolu: „priditi; pripri-diti“ = erwerben (Lašč.) Pis.

***) Ne: „radodaten“, na lik besedi: „pravdodaten?“ Pis.